

NA MYSLIVCE OD LESA

aneb Bez revíru ani ránu

Sejměme z myslivosti pozlátko zaprděných tradic a rádoby úcty ke zvířatům, mýtů o nutnosti zvěř regulovat, a je tam jen vraždění zvířat. Seberme jim zbraně a právo zabíjet a zůstane jen pět deset procent nadšenců, co to dělají i pro přírodu.

Těžko můžeme čekat, že státním orgánům bude záležet na zvířatech, když ti, co je spravují, jsou často v naprostém střetu zájmů. ...Tihle „ochránci zvířat“ si přece sami nezavřou přístup ke korýtku se žrádlem a s penězi. Je to velice pokrytecké – měli by lidem na rovinu říct, že jde o komisi [tj. Ústřední komisi na ochranu zvířat] pro zachování velkochovů a laboratoří mučících pokusná zvířata.

Jan ŠŤASTNÝ je zakladatelem České vegetariánské společnosti (www.vegspol.cz), působil také v projektech *Zvíře v tísní* a *Otevři oči*. Jako certifikovaný poradce pro vegetariánskou a veganskou výživu přednáší o této problematice u nás i v zahraničí. Specializuje se na historii vegetariánství, vydal příručku *Hřbitov na talíři – živočišné látky v potravinách a v kosmetice*. Díky své právnické profesi má rozhled v otázkách týkajících se ochrany a práv zvířat.

Prý se vám podařil husarský kousek: zažaloval jste myslivce střílející po zvěři na vašich pozemcích a soudní při jste vyhrál..

Ano, nešlo ale o soud. Podle rozhodnutí krajského úřadu platí dnes na mých pozemcích (jedná se o lesy, louky a pole o celkové výměře asi 90 000 m²) zákaz lovu, honu a celkového výkonu práva myslivosti. Je to zároveň důležitý precedens, protože pokud je mi známo, dříve nikdo jiný takový zákaz z etických důvodů neprosadil. V České republice, ale i jinde v Evropě, vlastnit nějaký pozemek ještě automaticky neznamená, že na něj nimrod nesmí vkročit. Mnoho lidí v Česku je bezmocných proti

tomu, když se jim po pozemcích toulají často i ožralí chlapi s puškami, kteří střílejí a dobíjejí zvířata, nebo „trénují“ na jejich psech a kočkách. Ročně oficiálně přiznají zastřelení 20 000 koček a 1 500 psů – hrozné číslo, ale ve skutečnosti jich bude mnohem víc! Dokonce majitelé pozemků mnohdy ani nevědí, že jsou jejich pozemky zařazeny do takzvané honitby a že na ně myslivci můžou kdykoli vlézt a přijít skoro až na dvůr. Stát v podstatě práva občana ignoruje, takže člověku nezbyvá, než aby se postaral sám a tuto aroganci zabijákům v zeleném zatrhnul. Kvůli přístupu úředníků je to složitě, nicméně zákon to umožňuje.

Sice žádné pozemky nevlastním, ale přesto: jak bych měl postupovat, pokud bych chtěl zamezit řádění myslivců v soukromém teritoriu?

Postup podle zákona je poměrně snadný, v praxi je to ale horší – příslušní úředníci vaše stížnosti zlehčují a často i odmítají. Nejsou totiž v jejich zájmu. Například ten, který řešil můj případ, chodí i v práci v mysliveckém (stejně jako jeho šéf) a kancelář má plnou vycpanin a nábojnic. Takže co? Odvolat se k ministerstvu zemědělství nemusí pomoci, protože i tam vládnu „zelení“, i když obvykle rozhodují trochu lépe než jejich kolegové na krajských úřadech. Zbývají soudy – ty ale často selhávají kvůli přesvědčení, že myslivost je nutná k ochraně přírody. Je to klasický případ střetu zájmu. Představte si situaci, kdy na městském úřadě rozhoduje vegetarián, jestli se ve městě může otevřít řeznictví. Zakáže to a najde hromadu argumentů. Byl by to jasný střet zájmů: řezníci by řvali, pořádali demonstrace a na protest kompostovali na náměstích zeleninu a ovoce. Pokud ale myslivec rozhodne, že na vašich pozemcích si mohou myslivci dělat, co chtějí, bere se to jako normální. Čili je třeba „jít na to od lesa“.

Od lesa? Jsem zvědavost sama...

Postup, který jsem zvolil, je asi jediný možný a kupodivu zaúčinkoval poměrně rychle. Nejdřív jsem si pořádně přečetl zákon o myslivosti a několik dalších užitečných zdrojů, zahraniční judikáty, teorii a podobně. Poté jsem poslal žádost na krajský úřad, který podle paragrafu 17, odstavce 2 zákona o myslivosti prohlásil mé pozemky za nehonební. (Je povinen tak učinit, pokud vlastník projeví zájem). Nešlo to ovšem ráz naráz. Úředník mi nejdříve vrátil žádost s tím, že musí vyrozumět myslivecké sdružení a svaz. Navíc po mně chtěl, abych doložil odůvodnění žádosti a „projevil skutečný zájem“. Reagoval jsem dopisem jeho nadřízenému. Uvedl jsem v něm, že zákon po mně žádné odůvodnění nevyžaduje, a tudíž že jeho podřízený je v tomto směru bez zákonné pravomoci, a dále že skutečný zájem jsem projevil právě tím, že jsem žádost podal. Poučil jsem ho, že myslivecký svaz nemá do řešení problému co mluvit, že mu bude oznámena až hotová věc a že už jim nezbyvá mnoho dní ze zákonné lhůty pro rozhodnutí. Jako třetí námitku jsem uvedl, že jde o smýšlení vlastníka půdy, které podle Ústavního soudu nelze přezkoumávat ani dokládat. Nakonec jsem ještě poukázal na rozsudek Evropského soudního dvora ve věci Chassagnou proti Francii, který se týkal stejné záležitosti – tedy zásahu do vlastnických práv zabijáky zvířat. Ten tehdy žalující strana vyhrála a vysoudila odškodné.

Jak na váš odpor reagovali myslivci? Konečný verdikt jim asi nebyl příliš po chuti...
Po mé stížnosti na postup pracovníka krajského úřadu se věci podstatně zrychlily.

Myslivci žádali, abych na své pozemky umístil cedule s nápisem, že se zde nesmí lovit. Na to jim úřad odepsal, že žádný zákon mi toto nepředepisuje a že sami mají vědět, kde se smějí pohybovat; což mi ušetřilo práci, protože bych jim s chutí napsal to samé. (Teoreticky se myslivci mohli ještě odvolat, ale této možnosti nevyužili; zřejmě si byli vědomi malé šance na úspěch.) Zanedlouho, asi po měsíci po podání žádosti, mi přišlo rozhodnutí krajského úřadu, kterým byly mé pozemky prohlášeny za nehonební s tím, že na nich nelze vykonávat právo myslivosti. Pikantní na tom všem je, že šlo o místa, která měli nimrodi obzvláště v oblibě. Na naší louce byla dřív myslivecká střelnice (než jim to zakázali, protože na takovou věc potřebují různá povolení) a po jejích stranách, na místech ideálních pro odstřely zvěře, stojí ještě dva posedy, které teď myslivci nesmějí využívat. Samozřejmě budu požadovat jejich odstranění – podle zákona nesmí být blíž než dvě stě metrů od nehonebních pozemků a přes mé pozemky se nesmí střílet ani na ty vedlejší.

Pokud by se vaším příkladem řídili další vlastníci půdy, přicházeli by myslivci o značné části svých revírů...

Přesně tak. Kdo chce žít v harmonii nejenom se svými sousedy, ale i se zvířaty a přírodou, nechť se do toho pustí. Stačí k tomu trocha vytrvalosti. Myslím si, že postupně by se nám takto mohlo dařit vytlačovat ty psychopaty se zbraní, které víc než starání se o zvěř a lesy baví zabíjení, alespoň z dosahu našich sídel. Doporučil bych každému, kdo má nějaký pozemek, i kdyby šlo jen o zahrádku u chaty, aby do toho šel a nechal si své území prohlásit za nehonební. Protože jakmile jednou toto rozhodnutí máte, stačí už jenom v době honů hlídat, jestli nimrodi zákaz neporušují. Pokud ano, jedná se o přestupek. Potom stačí zavolat policajty a trvat na udělení pokuty, což může vést i k odevzdání zbrojního průkazu, včetně zbraně.

Jste ochoten lidem v těchto záležitostech poradit, včetně konkrétních právních kroků?
Samozřejmě. A budu rád, když i oni pak poradí svým sousedům a známým, případně apelují na obecní zastupitele. Já sám se k takovému kroku chystám, koneckonců nejde „jenom o zvířata“, ale také třeba o bezpečnost dětí v obci. V současné době jsem řešil několik dalších pozemků různých majitelů; někde to šlo rychle, v jiných krajích to bylo složitější, takže bylo nutné odvolání k ministerstvu zemědělství.

Nebojíte se, že by se vám mohla do břicha zavrtat kulka? Někde na procházce, jen tak „náhodou“...

U nás v okolí ne; myslivci tu trochu vymírají a nejsou moc aktivní, v některých krajích se ale chovali vyloženě hystericky, tam by se rána pěstí dala i očekávat. Ovšem nejsem paranoidní a až takhle akčně bych to neviděl. Naopak kdokoli mi dnes vlezde do zahrady s flintou, nebo bude na poli střílet po naší kočce a já budu poblíž, riskuje, že nedopadne dobře. Chodím ven se svou mabu dcerou, a to je člověk velmi opatrný.

Víte o případech, kdy k přímé konfrontaci mezi myslivci a jejich odpůrci přece jen došlo?
V zahraničí, zejména v Británii, už lovci zavraždili poměrně dost různých demonstrantů a aktivistů. V Německu i Rakousku jich také dost napadli. A co se týče České republiky, přiznal před časem v médiích jeden z ministrů zemědělství, že zde myslivci ročně zabijí průměrně sedm lidí! To svědčí o tom, jak moc jsou u nás privilegováni –

a aby ne, když vraždit zvířata do lesa chodí i velká část poslanců. Představte si jinou společenskou skupinu, která má sto tisíc členů, všechny se zbraní, a která by ročně zastřelila sedm lidí. Předpokládám, že by její šéfové už dávno seděli v base, nebo by je policajti honili po lesích jako teroristy. Jenže myslivcům projde vše. Přitom jejich chování je často jasným důkazem psychické choroby nebo nějakého narušení – chodí v uniformách s puškami, vraždí ze zálohy a mnohdy hromadně, dělají k tomu různé nablblé oslavy... Ve svých časopisech i v různých rozhovorech dokonce přiznávají rozkoš ze střílení zvířat. (Ostatně i norský zabiják Breivik byl myslivec.) A navíc k sobě potřebují podobné „chlapáky“, aby ji mohli sdílet – pravděpodobně si tak i kompenzují impotenci, nebo malý penis, nebo něco takového. A ještě zajímavost: na sto tisíc myslivců je pouze tisíc žen; pěkný důkaz toho, jak podivná to musí být banda.

Jak řeší spory mezi vlastníky půdy a myslivci jinde v Evropě? Zmínil jste před chvílí rozsudek Evropského soudního dvora...

Jsem v kontaktu se zahraničními kolegy, takže vím, že například ve Francii je situace dokonce horší než u nás: vlastníci půdy tam musí být ze zákona členy mysliveckých sdružení! V Rakousku či Německu je to podobně problematické – už od dob Hitlera, kdy nucené zahrnutí pozemků do honiteb prosadil velký milovník lovu Göring. Moji známí v Německu řeší problém, o kterém zde mluvíme, už několik let a jsou s ním v této fázi u Evropského soudu pro lidská práva. Ten judikát bude klíčový a dá se očekávat, že pro nás pozitivní; již dvakrát soud rozhodl, že to je v rozporu s lidskými právy. V Německu je těchto případů hodně, takže bude zajímavé i pro nás, jak se tam věci vyvinou. Pokud to bude možné bezproblémově prosadit tam, kde to zákon dosud neumožňoval, u nás už budeme mít zcela volnou cestu. Každopádně myslivci z toho mají strach už teď. Na nedávném semináři o myslivosti se jeden úředník z ministerstva zemědělství rozčiloval, že takhle by se celá myslivost mohla postupně zrušit. No ano, mohla.

Jedno bych myslivcům přeci jen přiznal: odpor k motorkářům, čtyřkolkářům, vandálům,... V tom vidím asi jediný důvod pro zachování myslivosti – ve správcovství lesů a hájení zvěře. Vyžadovalo by to ovšem hlubokou transformaci tohoto odvětví: zásah do jeho struktury, přeformulování jeho základních tezí a principů. Nebo se mýlím?

To se velmi mýlíte. Jedna věc je lovení zvěře, druhá péče o les a zvířata. Pokud by se opravdu starali o les a zvířata, bylo by mezi nimi víc žen než mužů, a ne jedna žena na sto mužů. O les se myslivci nestarají, na to jsou lesní hospodáři, lesáci, majitelé a jiní. Sám jsem majitelem lesa, a tak vím, že kdybych jim tam nezakázal vstup, zajímal by je pouze jako střelnice – o les by se nestarali. Faktem je, že myslivce nemají rádi zemědělci, protože loví jen to, co je baví, zatímco jinou zvěř nechávají přemnožit a ta jim pak likviduje pole. Nemají je rádi vlastníci půdy a nemají je rádi ani lesníci, protože likvidují predátory a zvěř pak poškozuje lesy. Takže ano, změna by byla nutná. První věc by byly psychotesty a velmi omezené držení zbraně. Schválně zkuste odhadnout, jestli by bylo tolik myslivců, kdyby nesměli střílet a zvěř by se v případě nutnosti omezovala jinak než slavnostními hony a zákeřnými odstřely. Kolik by jich to dělalo i poté, co by nemohli vraždit zvířata? Sejměme z myslivosti pozlátko zaprděných tradic a rádoby úcty ke zvířatům, mýtů o nutnosti zvěř regulovat, a je tam jen vraždění zvířat. Seberme jim zbraně a právo zabíjet a zůstane jen pět deset procent nadšenců,

co to dělají i pro přírodu. No a co se týče vandalů a motorkářů, nadělají v přírodě méně škody než zemědělství založené na střídání řepky a kukuřice na výrobu „ekologického“ paliva. Krom toho, policajty na ně může zavolat kdykoli každý.

Opustíme myslivost a přejdeme do obecné roviny. Je již dost lidí, kteří v souvislosti se zabíjením zvířat, včetně jejich „porážení“ na jatkách, mluví o vraždách. Co je vlastně vražda? Jak tento pojem definuje české a evropské právo? A jak ho interpretujete vy sám?

Vražda obecně je chápána jako úmyslné zabití. Když přejedete omylem chodce, je to zabití; když ho podříznete nebo přejedete schválně, je to vražda. Tak je to odlišované v trestním právu, ale i v obecném pojetí. Stejně to je u zvířat: úmyslné zabití je vražda; ovšem lidé, kteří zvířata vraždí, i ti, kdo jsou spolupachatelé, tomu obvykle říkají jinak, protože to nevypadá dobře. Obecně se nemluví ani o zabíjení – raději se neříká „mrtvá kráva“, ale „hovězí“, podobně jako se neříká „zabité prase“ či „zabité kuře“, ale „vepřové“ a „drůbeží“. V angličtině je to podobné: je to *beef*, a ne *cow*; je to *pork*, a ne *pig*; je to *poultry*, a ne *chicken*. Prostě eufemismy (libozvučné výrazy), aby nám to nesahalo do svědomí.

Kdyby někdo zabil moji kočku, budu to jako vraždu pocítovat a chápat. Česká justice však na takovou událost bude pohlížet jinak, protože kočka pro ni není osoba, ale věc. Zabitím této „věci“ však byla způsobena také bolest mně, tedy osobě...

A vražda to skutečně bude, i když ne ve smyslu trestního práva, protože tam se o vraždě kočky nehovoří. Může to být ale týrání zvířat. Řčení „aby se vlk nažral a koza zůstala celá“ se dá vztáhnout na návrh nového občanského zákoníku, kde bude mít oblíbená věc vyšší hodnotu než obyčejná věc, takže ten, co ji „poškodil“, bude muset nahrazovat vyšší škodu. Je to celé trochu absurdní, ale v této oblasti velké změny zatím nečekám.

Řeší české a evropské právo nějakým způsobem i druhotné či přenesené utrpení, které jsem zmínil? Například rodiče, kterým byla zavražděna dcera nebo syn, dostanou odškodné...

Ano, v podobném smyslu, jak jsem právě uvedl: majitel zabitého či zavražděného zvířete bude moci očekávat vyšší náhradu škody.

Má občan České republiky možnost ovlivnit rozhodnutí soudu alespoň prostřednictvím stížnosti k vyšší instanci? Narážím na případy, kdy se lidem podaří dostat před soud týrače zvířat, který ovšem vyvázne jen s nízkým trestem.

Samozřejmě, že něco ovlivnit lze. Vytrvalostí a znalostmi, medializací případů. Bohužel organizací na ochranu zvířat máme málo a lidí v nich, navíc s veterinárním, zemědělským nebo právnickým vzděláním, ještě méně; dost se to ale zlepšuje. A co s týrači zvířat? Pokud bude při každém soudu s takovým hajzlem stát před budovou pět set lidí a bude k tomu ještě i pár reportáží, možná je začnou posílat do vězení a opravdu trestat. Pokud nebudou lidé týrání tolerovat a začnou jednat, bude krutostí tohoto typu ubývat. A pokud i zaměstnanci velkochovů a jatek, kteří vidí, co se tam děje, začnou něco dělat, bude se svět měnit. Když budeme všichni dělat jako že nic, nic se nezmění.

Vystavuji se trestnímu stíhání, když poskytnu pomoc zvířeti v nouzi a ne člověku? Dejme tomu, že dotyčný byl můj soused, který týral svého psa. Volbou zachránit psa a nikoli souseda jsem potom jednal v souladu se svým nejlepším vědomím a svědomím – tedy v souladu s tím, čeho si obecně ceníme a na co se obřadně odvolává i český prezident při jmenování do funkce.

To je pouze teoretická otázka, ta situace asi nenastane. Nicméně: pokud by například došlo k tomu, že váš soused usne s cigaretou a zapálí si barák, nikdo vás nemůže nutit běžet a tahat blbce z hořícího domu; psa od boudy však odnesete „bez nebezpečí pro sebe“. A tak je to přesně i v trestním zákoníku: trestné je neposkytnutí pomoci jen tehdy, pokud tak můžete učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jinou osobu. V tomto případě by tedy bylo nutné zavolat hasiče, aby vás za to někdo nepopotahoval.

V knize Kdo jsem? uvádí německý filosof a žurnalista R.D. Precht několik námitek proti udělení práv vysoce vyvinutým zvířatům: „...jak mají plnit své ‚povinnosti‘, které s tím souvisejí? Jak by měli lidoopi patřící k lidskému společenství v budoucnu třeba platit daně nebo konat vojenskou službu? Bez jakékoli ironie se stále nabízí otázka, co se stane, jestliže se nějaká opice prohřeší proti lidským právům, které sice sama neakceptovala, ale jejichž ochranu jsme jí poskytli. Jak se pak má posuzovat ‚válka‘ mezi lidoopy? Co udělat s opicí, která zraní nebo dokonce zabije člověka? Bude odsouzena podle oné právní normy, jež náleží ‚osobám‘?“

Tohle vše jsou pouhé filosofické plky za situace, kdy si jejich původci neuvědomují, že zvířatům upíráme i to nejzákladnější právo, právo na život a nebýt týrán. Navíc si pletou práva a povinnosti, dovádějí to ad absurdum. Koneckonců opice v armádě a dokonce na ministerstvu obrany máme jistě už dnes. A soudní procesy se zvířaty známe z minulosti: ve středověku byly velmi časté, zvířata dokonce měla advokáta, který v jednom případě dokonce úspěšně namítal, že myši, obviněné ze sežrání úrody, měly důvod se k soudu nedostavit i přes předvolání, protože se přeci bojí koček, kterých je ve městě mnoho. Což je ale úplně jedno, protože zatím můžeme zvířata legálně vraždit a týrat, takže tyhle úvahy o právech a povinnostech jsou jen filosofická onanie.

Je „právo“ člověka držet v zajetí zvířata a zabíjet je pro suroviny nějak zdůvodněno v evropské a české legislativě? V podstatě jde totiž o zákon džungle a „právo“ silnějšího – tedy o koncept, který je v rozporu s evolucí člověka a vůdčí ideou západní kultury, již je ochrana slabých a bezmocných.

Legislativně nikde nic takového není, ale je to dost zažrané pod kůží v obecné rovině. K čemu dal křesťanům jejich bůh zvířata? K užitku přece! Proč řešit nějaká práva zvířat, když k tomu jim už příliš podrobný návod nedal? Ve zbylých dvou z těch tří kočovnických náboženství to není lepší – proč by lidé kdysi v poušti řešili vztah ke zvířatům, měli jiné starosti... A k vašemu dovětku: „právo je to, co nám slouží“, to je základ nacistického práva shrnutý v citátu Josepha Goebbelse. V praxi se to uplatňuje dodnes, stejně jako citát z opačného politického spektra, od komunistů: „právo je vůle vládnoucí třídy povýšená na zákon“. Právní předpisy se přece dělají ve prospěch těch, co jsou u moci, často proti vlastním lidem či okolním zemím. Co tedy můžeme čekat ve vztahu ke zvířatům, že... Právem silnějšího jste to tedy vystihl dobře.

K přímé konfrontaci moci a lidskosti došlo nedávno v Rakousku. Po rok a půl trvajícím procesu byli v květnu 2011 konečně osvobozeni aktivisté, kteří se stali trnem v oku podnikatelům obchodujícím se zvířaty a jimi zkorumpovaným policistům. Brzy po skončení rakouské kauzy došlo k něčemu velmi podobnému ve Španělsku. V červnu 2011 tam 160 plně ozbrojených policajtů provedlo razii na dvanáct členů organizací Igualdad Animal a Equanimal, kteří byli obviněni z ekoterorismu.

Podobné akce se budou pravděpodobně dít i v jiných zemích. Má jít o potlačování projevů takzvaného *single issue terrorismu*, jak zní nově zavedený termín. Posledních pár let se totiž v Bruselu řeší *eko- a animal rights* aktivismus, no a po období teoretizování se teď začíná přistupovat k reálným krokům. Pro vlády a průmysl jsou už, jak se zdá, nebezpečné i legální metody při odhalování krutostí páchaných na zvířatech – informování veřejnosti, promítání a mediální kampaně jsou pro státní orgány už signál, koho mají sledovat. Ve většině členských zemí EU, včetně České republiky, mají pro tuto oblast vyčleněné oddělení nebo jednotku. To ovšem znamená, že tato speciální jednotka musí občas nějaké „ekoteroristy“ odhalit (ať už reálně existují nebo ne), protože jinak by její příslušníci přišli o práci.

Co vám vadí na současné podobě zákona na ochranu zvířat proti týrání?

Skoro všechno; především to, že to je zákon na týrání zvířat. A s dalšími předpisy je to podobné: dovolují to, co je v některých jiných zemích trestné a co je považováno za týrání, v našich chovech zvířat je to ale legální. V Rakousku je trestné chovat slepice v klecích, ve kterých se u nás tvoří 95 procent produkce vajec; jsou tam trestné klecové chovy králíků, platí tam zákaz divokých zvířat v cirkusech. Ve Švýcarsku i Rakousku jsou nelegální chovy kožešinových zvířat a podobně. U nás ministerstvo zemědělství ani poslanci nehnuli ani prstem. Dokonce to je právě naopak – jakýkoli pokrok často sabotují. Uvedu příklad: EU přijala zákaz prodeje produktů ze psů a z koček, v praxi jde zejména o kožešiny. V roce 2007 nařízení začalo platit a *tehdy* už tu měl být zákaz a kontrola. Díky sabotérům z ministerstva byla naše úprava účinná až v září 2009! A jako banda lemplů se ukázala i Státní veterinární správa. Její mluvčí Duben prohlásil do médií, že o žádných případech prodeje kočičích a psích kožešin neví. V tu samou dobu ovšem odhalila Česká obchodní inspekce psí a kočičí kožešiny v polovině kontrolovaných obchodů s kožešinami! Je to lhář, blb nebo lenoch?

Na to si dotyčný musí odpovědět sám. Od orgánů státní správy tedy nápravu neočekáváte? Mám na mysli účinné kontroly a postihy všude tam, kde k týrání zvířat prokazatelně dochází.

Těžko můžeme čekat, že státním orgánům bude záležet na zvířatech, když ti, co je spravují, jsou často v naprostém střetu zájmů. Pro jistotu další příklad: existuje tu Ústřední komise pro ochranu zvířat. Běžný člověk by předpokládal, že jsou v ní experti z oboru biologie, z ochránářských organizací a podobně. Opak je pravdou – jsou tam zástupci byznysů týrajících a zabíjejících zvířata. Šéfka jejich „Výboru pro ochranu pokusných zvířat“ dělá přímo v oboru týrání pokusných zvířat; dříve byl v komisi i majitel největší testovací firmy, je tam zástupce Unie chovatelů hospodářských zvířat, Agrární komory a tak dále. Je to, jako by nějakou Komisi na ochranu dětí vedl Fritzl nebo jiný prznitel dětí a Výbor na ochranu židů Himmler. Jde o jasný střet zájmů a pokud se o tyto věci nebudou lidé více zajímat, zůstane to stále stejné!

Tihle „ochránci zvířat“ si přece sami nezavřou přístup ke korýtku se žrádlem a s penězi. Je to velice pokrytecké – měli by lidem na rovinu říct, že jde o komisi pro zachování velkochovů a laboratoří mučících pokusná zvířata.

A co politické tlaky?

Prostřednictvím různých organizací a občanských aktivistů to samozřejmě jde také, ale je to náročná dlouhodobá práce. Nebýt jich, nezmění se nic. Nedělají s tím nic ani ti politici, kteří se díky tomuto tématu dostali do parlamentu. Uvedu opět příklad: Strana zelených měla ve svém volebním programu zlepšení podmínek zvířat ve velkochovech, zavedení zdravějšího stravování ve školách a podobně. Ale byly to jenom líbivé kecy. Měli postupně tři ministry školství: Kuchtovou, Bursíka a Lišku. Objevila se tehdy nějaká změna ve školách, co se týče výchovy k ochraně zvířat? Změnilo se školní stravování? Nějaké výsledky? Ne, jen sliby před volbami a parazitování na voličích, kterým byla tato témata sympatická, znám těch oklamaných spousty. A to byla strana, která by k tomu měla mít blízko. Takže co pak můžeme chtít po stranách, které mají v plánu neomezovat byznys nebo lacino nakrmit masy masem...

Koho tedy volit? Ti, co sázeli na Zelené, jsou dnes zklamání a bezradní. Máte nějaké doporučení, jak pomoci zvířatům prostřednictvím voličského hlasu?

Podle mě se nedá spoléhat ani na jednu stranu. Spíše je potřeba působit na celé politické spektrum systematickým tlakem a informováním, a také vyžadovat po úřadech, aby dělaly to, co mají dělat. Protože problém často není v tom, že bychom na ochranu zvířat neměli předpis, ale že na jeho plnění nikdo nedohlíží a stát nikoho netrestá.

Jste veganem a to znamená, že ve svém stravování bojkotujete všechny potraviny živočišného původu, protože jsou spojeny s trýzněním zvířat. Jak si představujete zemědělství a chov zvířat v budoucnu?

U veganství nejde jen o stravování, ale o celkový životní styl. Takže mi nevádí jen maso a mléko, ale i další produkty týraných a vražděných zvířat – kůže, vlna, hedvábí a podobně. Zemědělství v budoucnu nijak růžově nevidím. Ostatně, i kdyby se v Evropě postupně prosadily alespoň základní standardy ochrany zvířat, jsou tu nové ekonomiky a jejich stoupající spotřeba a poptávka po mase a mléce. Pokud v Číně stoupne spotřeba mléka na obyvatele o deset litrů a spotřeba masa o deset kilo ročně (což je dost málo, ten růst bude jistě vyšší), znamená to utrpení pro další miliardy hospodářských zvířat. Paradoxně může zvířatům pomoci růst cen potravin, jímž se sníží spotřeba masa i mléka, ale na druhou stranu to pak může vést k nestabilitě a následnému snížení úrovně ochrany zvířat. Takže opravdu nijak růžově to nevidím. V každém případě vše je na spotřebitelích: pokud se budou trochu snažit, budeme alespoň v evropském průměru ochrany zvířat (zatím tam asi nejsme). Můžeme tlačít na politiky, aby něco dělali, anebo můžeme ovlivňovat další spotřebitele – obě cesty jsou důležité. Vlastně by nemusel existovat jediný předpis na ochranu zvířat. Stačilo by, aby spotřebitelé byli tak zodpovědní, že by kupovali jen produkty od dobrých výrobců, a producenti se změní sami. Ale dokud na to budou lidé kašlat, nezmění se nic. Dobře je to vidět na vejcích: v Česku sice všichni melou, že nekupují klecové, ovšem 95 procent vajec na trhu je z klecových mučireň. Všichni to týráni podporují a nechťejí to vidět.

Mnoho lidí dnes volá po kvalitních masných výrobcích, to jest bez syntetických a rostlinných složek. Snaha naplnit obchodní regály pouze potravinami z čistého masa by ale vedla k ještě většímu počtu intenzivně chovaných (to jest týraných) a zabíjených zvířat, protože ekologické chovy tolik masa nevyprodukují. Jak se k požadavku „nešízených klobásek a párků“ máme postavit my, kteří voláme po humánním zacházení se zvířaty? Ono to možná takhle nefunguje, protože s kvalitou potravin se sníží spotřeba. Bude-li maso kvalitnější, bude i dražší a konzument ho nebude jíst tak často a v takových porcích jako dnes. Ale pro ochránce zvířat přece není kritériem kvalita výsledného produktu a jak si kdo kvalitně a zdravě narve břicho, ale to, jak se zachází se zvířaty v chovech, což jsou dvě odlišné věci. To je přece, oč tu běží!

Je vůbec možné vymáčkat ze zvířat ještě víc, aby byla uspokojena poptávka po kvalitních potravinách? Po těch koneckonců volají i čeští zemědělci, kteří nejsou schopni konkurovat levnějším výrobkům z Unie. Měli bychom je podporovat?

Samozřejmě, že z hospodářských zvířat vymáčknu víc – buďte si jistý, že to chovatelé udělají. Genetické úpravy krav, prasat, ovcí a jiných zvířat se již provádí. Takže bude na trhu jistě brzy zdravější GMO maso bez cholesterolu, s menším obsahem tuku, ale s větším týráním zvířat. S tou podporou zemědělců nevím – zatím se zuby nehty brání i zavedení o kousíček lepších klecí pro nosnice. Můžeme od nich čekat, že zlepšení pro zvířata myslí vážně? Všechny ty farmářské trhy jsou jenom umělá křeč představující zanedbatelné promile spotřeby. Ale opakuji: je to na spotřebitelích, sami zemědělci se jen tak pro nic za nic kvůli zvířatům nezmění.

Jednou mi namítl kamarád, že kupuji-li namísto výrobků z kůže raději produkty z ropy, jsem pro přírodu větším zlem než člověk s opačným přístupem. Produkce ropy je totiž značně neekologická: likviduje biotopy a zamořuje vody, v nichž uhynie nespočet ryb a vodních živočichů. Není přece jen lepší koupit si produkt ze zvířete, které beztak muselo být zabitě pro maso?

To můžeme postavit i jinak. Především nemusí jít o produkty z ropy; je mnoho jiných materiálů, které jsou ekologické (textil, rostlinná vlákna a podobně). A druhá věc je samotná produkce kůže – ta je velice neekologická, zřejmě víc než produkce ropy. Započítejme do toho chov zvířat a porážku a už máme obrovskou ekologickou stopu. Ta zvířata nebyla zabita jen pro maso, často se chovají i speciálně na kůži. Ale hlavně: kůže je kus mrtvolý; pokud z ní ušijete boty bez pracování, budou druhý den smrdět a rozkládat se. Takže se kůže zpracuje a stabilizuje různými chemikáliemi a jedy, které zabrání rozkladu této mrtvé tkáně. Zpracování kůže je velmi neekologické a nebezpečné nejen pro životní prostředí, ale i pro zaměstnance. Umělé hmoty můžete řešit i recyklací celkem bez velkých škod, kůži vždy musíte zpracovat chemicky. A to, že zvíře bylo zabito primárně pro maso, takže kůže nevádí, je fakticky podobné, jako byste řekl, že by se mělo legálně prodávat dětské porno, protože ty děti někdo znásilnil při natáčení před lety, takže teď už to nevádí.

Maso bude nejspíš vždy potřebné ke krmení šelem a dravců v zoologických zahradách, především pak ke krmení ohromného množství psů a koček v zájmových chovech. Vidíte zde nějaké řešení?

ZOO by nebylo potřeba; jde také o formu týrání zvířat, ne o jejich záchranu. Nevidím, že by tato zařízení fungovala jako chovné stanice pro vypouštění zvířat do volné přírody – naopak je vystavují v nevhodných podmínkách pro tlupy návštěvníků v nepřírodném prostředí. A zajímají je hlavně lákavé druhy zvířat. Ovšem proti krmení predátorů masem nic nemám, pro ně to je přirozené.

Otakar Štěrba, někdejší rybář a lovec, dnes ochránce zvířat a profesor ekologie na Palackého univerzitě, říká v knížce Máme rádi zvířata?, že především musíme přijmout myšlenku, že zoologické zahrady chceme výhledově zrušit. Odstranit z klecí nejprve ta zvířata, která nejvíc trpí, a ponechat pouze výběhy se zvířaty víceméně domestikovanými (některé druhy turů, koně, osli, labutě, a podobně). Ze ZOO by se měla vytvořit osvětová a výchovná střediska nového typu.

S tím lze souhlasit. Kromě toho, v dokumentech o přírodě se o zvířatech dozvíte víc než sledováním psychicky a fyzicky strádajících zvířat v ZOO. Snad ještě k těm zájmovým chovům: dost těžko lidem vysvětlíte, že by bylo dobré zvířata kastrovat, pokud od nich nechťejí mláďata. Mám to před očima každý rok, když nám k domu chodí vyhladovělá koťata od sousedovic koček. Ale oni to řešit nebudou, vždyť je jednodušší je utopit. (Kastrace stojí 300 až 800 korun a stejné je to s veterinárním ošetřením). Vozíme k doktorovi kočky odchycené z poloviny vesnice, protože k veterináři se přece podle sousedů se zvířaty nechodí. A co se týče psů, náboje pro myslivce stojí pár korun, takže se vyslužilé zvíře práskne, na co doktora... Topení koťat i střílení psů je sice trestné, ale nikdo to neřeší. Pokud byste to hlásil, nejspíš se vůbec nic nestane.

Vraťme se nakonec ještě k vegetariánství: myslíte si, že má potenciál rozšířit se i v tak bezzásadové společnosti jako je ta česká? Kořeny bezmasého stravování u nás asi nesahají tak hluboko jako v západních zemích...

Ale ty kořeny sahají velmi hluboko do historie, často i víc než na západě od nás. První knihy o vegetariánství tu vyšly v polovině 19. století, koncem 19. století pak vznikaly vegetariánské restaurace i organizace. Máme spoustu významných osobností, které byly vegetariány: Miroslav Tyrš, sportovec Emerich Rath, František Kupka, Franz Kafka, Salomon z Friedbergu, chvilí i Masaryk. Bohužel došlo k dlouhému přetržení té tradice během komunismu. Vegetariánských restaurací tu bylo za první republiky víc než před deseti lety, ale komunisté je všechny ukradli a zavřeli, anebo změnili na hnusné „dietní“ jídelny s dušenou šunkou a rybami. Dnes už je to zase lepší – producenti reagují na to, že vegetariánů jsou v Evropě statisíce (v České republice 1,5 až 2 procenta, což je asi 150 až 200 tisíc osob) a uzpůsobují nabídku. I v médiích už jsou pozitivnější články, než bývaly. Ale jako v Británii, kde jsou označeny výrobky vhodné pro vegany a vegetariány přímo velkými firmami, to zatím není.

Jste v předsednictvu České vegetariánské společnosti: jak silný vliv máte na politiku, média a veřejnost? Dost mi například vadí, že se v televizi stále objevují přiblblé pořady o vaření, ve kterých kuchtíci u plotny a veledůležité hospodyňky, na chvíli povýšené na celebrity, zesměšňují lidi, kteří v sobě našli tolik duševní síly a slušnosti, že se přestali krmit masem.

Jsme organizace na propagaci vegetariánství a ochranu zájmů vegetariánů a veganů. Takže se snažíme měnit věci, které vegetariánům škodí nebo jim ztrpčují život. To je například stravování ve školách a školkách, což stále představuje velké komplikace. Vliv na veřejnost je dobrý, na média přijatelný a na politiku v podstatě nulový – tam rozhodují jiné věci. A vtipkování na účet vegetariánů? To je staré jako vegetariánství samo. Gándhí k tomu a ke každé pokrokovosti pěkně řekl: „*Nejprve vás ignorují, pak se vám smějí, pak s vámi bojují a pak zvítězíte*“.

Co se vám za dobu existence České vegetariánské společnosti podařilo dosáhnout či uskutečnit?

Pořádáme už osmým rokem Vegetariánský den, kdy se každý může přesvědčit, že vegetariánství je zajímavý životní styl. Mám skoro každý měsíc přednášku na různých místech České republiky, takže i začátečníci se mohou o vegetariánství hodně dozvědět. Daří se nám hlídat mediální štvance na vegetariány – různé ty novinářské ničím nepodložené lži, že vegetariánství škodí. Takových článků již bylo hodně a vždy šlo o naprosté výmysly, hloupost a zlé úmysly. Výsledkem bylo několik stažených a mnoho napravených článků. Snažili jsme se ovlivnit i předpisy o školním stravování, ale ani jeden z ministrů za Stranu zelených, i přes jejich volební program, nic neudělal. Kvůli jejich lenosti a ignorantství dalších ministrů je tedy vyhláška stále v podstatě stejná jako v 70. letech, v době žraní nekvalitního masa a nedostatku čerstvého ovoce a zeleniny a rostlinné stravy celkově. Školní stravování jedna naše členka dovedla až k Ústavnímu soudu, takže snad brzy uvidíme, kam bude školní stravování směřovat.

Jste ochoten poradit lidem, kteří se rozhodnou skoncovat s masem, případně i mléčnými výrobky, prostřednictvím e-mailu nebo dopisu?

Samozřejmě, na mailu veg@vegspol.cz. Jako vhodný základ považuji knihu *Průvodce (začínajícího) vegetariána* a nějakou vegetariánskou kuchařku.

Díky a ať se vám v osvětě veřejnosti daří stejně jako ve sporech s myslivci.

Od konce neolitu, kdy začala být velká zvířata vzácná, se lovení této zvěře stalo výsadou panovnických rodů a šlechty. Až do začátku moderní doby měli rolníci zakázáno velká zvířata lovit, jinak jim hrozil trest v podobě zmrzačení, nebo dokonce smrti. Prostý lid nemohl vlastnit ani zbraně, ani psy užívané při lovu. Konzumace masa byla luxusem, který si většina lidí mohla dovolit jen zřídka.

Boria Sax, *Zvířata ve Třetí říši*

Sem patří také ti, kteří pohrdají na světě vším s výjimkou lovu divoké zvěře a prohlašují o sobě, že pocítují neuvěřitelnou duševní rozkoš, kdykoli zaslechnou ono protivné zatroubení rohů a štěkot psů. Myslím, že i psi výkala jim voní po skořici. A ta rozkoš, když se ulovený kus vyvrhuje! Nízký dav smí zabíjet býky a skopce; ale vyvrhnout divokou, to je privilegium šlechtice. Sejme přitom pokrývku z hlavy, poklekne, uchopí stanovený meč (ne snad nějaký jiný!) a čtvrtí zvíře takřka s nábožnou úctou, pře-

psanými pohyby, předepsané části, v předepsaném pořádku. Kolemstojící zástup lovců na to hledí mlčky a s obdivem, jakoby to byl nějaký neznámý obřad, ačkoliv viděl takovou podívanou už nejméně tisíckrát. A komu se poštěstí ochutnat jen malé sousto z takového zvířete, ten se opravdu domnívá, že jeho urozenost tím náramně vzrostla. Třebaže tito lidé ustavičným lovem a pojidáním zvěře nedosáhnou ničeho jiného, než že se sami mění takřka v divokou zvěř, přece jsou přesvědčeni, že právě jen v tom je podstata královského života.

Erasmus Rotterdamský, Chvála bláznivosti

Často se hovoří o srdnatosti odvážných lovců. Nevím, jak je to doopravdy. Žádného tygra jsem nikdy nelovil, silně však pochybuji, že dnešní lov na tygry je nebezpečnější než kolový hon na zajíce. Vůbec si myslím, že dokazování odvahy střílením zvířat je nesmysl. Poznal jsem hodně odvážných mužů, ale žádný z nich nestřílel zvířata pro zábavu, pokud si pamatuji.

Otakar Štěrba, Máme rádi zvířata?

Když muž chce zabít tygra, říká se tomu lov; když tygr chce zabít člověka, říká se tomu krvežíznivost.

George Bernard Shaw

Z myslivecké statistiky:

94 713 osob je držitelem loveckého lístku; 5 753 je v Česku celkem honiteb (z toho zhruba tisíc mají Lesy ČR); počet honiteb ve vlastní režii: 688, počet honiteb pronajatých: 5 065; částka z rozpočtu MZe na podporu myslivosti v roce 2005: 12,5 milionu korun, v roce 2010: 34,8 milionu korun. (Pro další údaje viz stránky Českého statistického úřadu www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home.)

Kdo rád střílí:

Jaroslav Palas, Pavel Kováčik, Karel Schwarzenberg, Petr Zgarba, Peter Dvorský, Jan Vávra (bývalý šéf zpravodajství TV Nova), Jaroslav Bednář (profesionální hokejista), Jiří Blažek (člen výkoného výboru TOP 09), František Brožík (bývalý místopředseda Poslanecké sněmovny /ČSSD/ a Pozemkového fondu, Jan Fencel (bývalý ministr zemědělství /ČSSD/), Pavel Kořan (předseda ČSTV a dozorčí rady Sazky), Jakub Šebesta (ředitel Státní zemědělské a potravinářské inspekce, exministr zemědělství) a mnozí další. (Seznam střelců ve veřejných funkcích přinesl časopis Euro v červenci 2011.)